

Вежбе 7 - системски позиви

Радован Туровић - Бранислав Ристић

Процеси

- Сваки процес који се покрене има свој јединствени број, тзв. идентификатор процеса или **pid**.
- Конкретно на Јуникс оперативним системима сваки процес ствара неки други процес осим **init** процеса који је родитељ свих осталих процеса.
- Ово се може видети покретањем команде `ps tree` у терминалу.
 - На системима са **systemd**-ом, **init** бива замењен њиме.

ИД процеса (Primeri/01_pid)

- Сваки програм када се покрене добије свој јединствени идентификатор процеса, тј. **pid**.
- Могуће је пид додати програматички користећи се системским позивом `getpid()`.
- Такође, могуће је додати пид родитељског процеса за текући процес позивом `getppid()`.
- Повратна вредност обе функције је типа `pid_t`.
- Налази се у заглављу `<unistd.h>`.

Подвајање процеса (`fork()`)

- `fork()` **системски позив** нам омогућује да тренутни процес дуплирамо.
- Процес створен на овај начин је:
 - дете процесу који позива `fork()`
 - независан од позивајућег процеса
 - има копиран читав садржај родитељског процеса
 - једино шта деле су дескриптори раније отворених датотека

Подвајање процеса (fork())

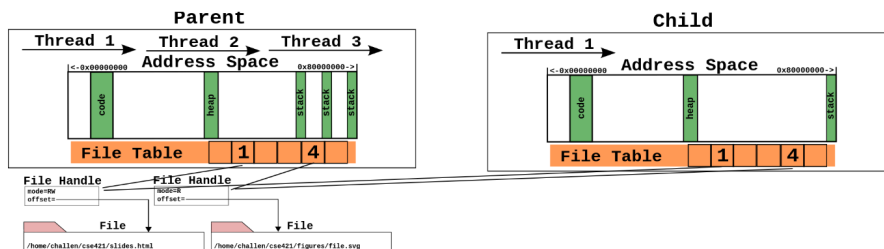

Figure 1: <https://ops-class.org/slides/2017-02-10-forksynch/>

Подвајање процеса (Primeri/02_fork)

- У моменту када се позове `fork()` системски позив, након припреме новог процеса, имамо 2 процеса који настављају да извршавају код од линије где је позван `fork()` па надаље.
- Уколико је позив био неуспешан, повратна вредност је -1.
- У супротном, у сваком од процеса враћа **посебну повратну вредност**:
 - у детету (новостворени процес) враћа 0
 - у родитељу (оригинални процес) враћа **пид детета (позитиван број)**
 - ово нам је битно да би даље у коду разликовали процесе и одлучили шта желимо да који извршава

Дељење меморије међу процесима

- Као што смо видели, 2 процеса су скоро потпуно независна након системског позива `fork()`.
- Како поделити меморију између подвојених процеса?
- Користити системске позиве за **рад са дељеном меморијом**, из `shm` фамилије системских позива.

Кораци у раду са дељеном меморијом

1. Алоцирање сегмента РАМа који ће бити дељен
2. Добављање адресе сегмента
3. Коришћење сегмента
4. Одјава коришћења сегмента
5. Ослобађање сегмента

1. Алокација сегмента (shmget())

- У заглављу <sys/shm.h>.
- **Системски позив** shmget() прима 3 параметра:
 1. кључ сегмента, најчешће IPC_PRIVATE као сигнал да нам треба нов сегмент
 2. величина сегмента у бајтовима (shmget() ће поравнати ову меморију па се може десити да добијемо више)

1. Алокација сегмента (shmget())

- **Системски позив** shmget() прима 3 параметра:
 3. опције, пример:
 - IPC_CREAT|0660 где нам прва опција наглашава да нам треба стварање новог сегмента а друга опција регулише дозволе приступа (читај/пиши за власника тренутног процеса и његову групу а ништа за остале)
- Враћа ИД створеног сегмента или -1 у случају неуспеха.

2. Добављање адресе сегмента (shmat())

- У заглављу <sys/shm.h>.
- **Системски позив** shmat() прима 3 параметра:
 1. ИД сегмента којем желимо да се пријавимо као корисник
 2. адреса где желимо да нам буде сегмент
 3. опције
- Враћа адресу меморијског блока за коришћење у виду генералног показивача (void*; мора се кастовати у одговарајући тип).

4. одјава коришћења сегмента (shmdt())

- У заглављу <sys/shm.h>.
- **Системски позив** shmdt() прима 1 параметар:
 1. адреса добијена у кораку 2 од shmat() позива
- Враћа -1 након неуспеха, у супротном 0.

5. ослобађање сегмента (shmctl())

- У заглављу <sys/shm.h>.
- **Системски позив** shmctl() прима 3 параметра:
 1. ИД сегмента којим желимо да управљамо
 2. операција коју желимо да учинимо (у нашем случају ће бити IPC_RMID)

- 3. структура `shmid_ds` која ће прихватити информације о сегменту (у нашем случају можемо игнорисати и послати `nullptr`)
- Враћа -1 након неуспеха, у супротном нонула вредност а у зависности од жељене операције.

Чекање на дете (`wait()`, Primer/03_fork_sa_shm)

- У заглављу `<sys/shm.h>`.
- Системски позив `wait()`.
- Користи се за проверу стања и чекање процеса детета.
- Прима 1 параметар:
 1. адресу целог броја да би се проследио статус процеса; може бити `nullptr`
- Враћа -1 у случају грешке, у супротном ИД терминираног децјег процеса.

Стварање новог процеса (`clone()`)

- Системски позив `clone()`.
- Користи се за стварање децјих процеса или нових нити у процесу.
- Прима 4 параметра:
 1. показивач на функцију
 2. показивач на стек
 3. опције
 4. показивач на аргументе
- Враћа -1 у случају грешке, у супротном ИД створеног децјег процеса/нити.

Стварање новог процеса

- У примеру се прави нов процес:
 1. показивач на функцију; која мора да:
 - прима као један параметар, показивач на блок меморије са аргументима (`void*`)
 - врати цео број као информацију о успешности (0 је успех)
 2. показивач на стек:
 - притом, пошто се стек користи уназад, мора се послати адреса последњег бајта стека!

Стварање новог процеса (Primeri/04_clone)

- У примеру се прави нов процес:
 3. опције:

- CLONE_VM - нов процес користи исти меморијски простор као родитељ
 - SIGCHLD - омогућење детету да пошаље сигнал родитељу након терминације (неопходно да би радило чекање на дечји процес)
4. показивач на блок меморије са аргументима:
- мора се пазити на начин паковања и распакивања аргумената из блока!

Отварање У/И токова (pipe())

- Ради комуникације између процеса можемо и да отворимо посебне [улазно/излазне токове](#) (и [још један извор](#)) кроз које можемо слати поруке.
- За разлику од дељене меморије ови токови се понашају као датотеке тако да и комуникација мора тећи као са датотекама.
- За ове потребе се користи [системски позив](#) pipe().

Отварање У/И токова (pipe())

- Налази се у заглављу <unistd.h>.
- pipe() прима 1 параметар:
 1. адреса на низ од 2 цела броја
 - у њима ће се редом сачувати идентификатори дескриптора тока за читање потом писање података
- Враћа -1 након неуспеха, у супротном 0.

Отварање У/И токова (pipe())

- Са токовима се мора пажљиво баратати!
- Након што се ток подели свим процесима, процеси су у обавези да пре свега осталог затворе ток који неће користити:
 - нити ствараоци садржаја морају затворити токове за читање података
 - нити читачи садржаја морају затворити токове за писање података

Отварање У/И токова (Primeri/05_fork_sa_pipe)

- Позиви са [писање](#) и [читање](#) се налазе у заглављу <unistd.h>.
- И писање (write()) и читање (read()) користе по 3 параметра:
 1. ИД дескриптора за писање/читање
 2. адреса бафера за писање/читање

3. број бајта за писање/читање

Позивање спољашњих програма (execv())

- Позивање спољашњих програма програматички је могуће уз помоћ фамилију **exec системских позива**.
- Ова фамилија системских позива је специфична по томе да спољашњи програм у потпуности преузме позивајући процес.
- У случају успешног системског позива, спољашњи програм преузима све, пид позиваоца, поставља свој стек испочетка итд. и више се не враћамо у позивајући код.
- Позивајући програм се наставља само у случају НЕУСПЕШНОГ позива спољашњег програма.

Позивање спољашњих програма (execv(), Primeri/06_execv)

- Налазе се у заглављу <unistd.h>.
- Прима 2 параметра:
 1. путању до извршне датотеке
 2. низ показивача на аргументе
 - овај низ МОРА да се заврши nullptr показивачем као сигналом прекида низа
- Повратна вредност ће постати повратна вредност програма ако је спољашњи програм успешно створен.
- Уколико није било успеха, просто се враћа -1 позивајућем окружењу да потом одлучи шта ће радити даље.

Ланчање програма (енг. piping)

- Уобичајена појава у програмирању је да се не пише код за решавање проблема који је већ решен.
- Уместо тога, боље је искористити већ готово решење и евентуално га спојити са нашим или другим већ готовим решењем.
- Надовезивање више програма један на други се посебно лако може урадити ако су програми написани тако да примају параметре са стандардног улаза или као параметара а излаз шаљу на стандардни излаз.

Ланчање програма (енг. piping)

- У оваквој ситуацији се приступа ланчању програма, или познатије као пајповање програма.

- Веома честа појава у шел скриптовању где се резултат једне команде ланча на улаз наредне команде.
- Пример:
 - `ps ax | grep firefox`
 - овде се излаз програма `ps` (списак свих процеса) шаље директно као улаз у `grep` програм који ће одбацити линије које не садрже реч "firefox".

Ланчање: Ц++ (`dup2()`)

- Да би се овај ефекат постигао у Ц++ коду, неопходно је:
 - пре позива спољног програма направити ток (енг. pipe)
 - због начина на који раде `exec` позиви, подвојити процес (`fork()`)
 - у детету пре позива `exec`, треба преусмерити стандардни излаз на ток (користећи се `dup2` позивом)
 - у родитељу се кроз ток чита излаз спољашег програма!

Ланчање: Ц++ (`dup2()`, `Primeri/07_execv_sa_pipe`)

- Системски позив `dup2()` се користи за дуплирање дескриптора тока.
- Налази се у заглављу `<unistd.h>`.
- У нашем случају ћемо га искористити за преузимање контроле над стандардним излазом.
- има 2 параметра:
 1. ИД оригиналног дескриптора (у нашем случају ИД дескриптора тока за писање)
 2. нов ИД дескриптора (у нашем случају 0, што је ИД за `stdout`)
- Враћа -1 у случају неуспеха, у супротном ИД новог дескриптора.